

מי שמת פרק תשיעי בבא בתרא

קמ.

עין משפט נר מצוה

ב א מיי פ"ט מלכות
אבות הלכה פ"ט פנח עשין
מח תוש"ע א"ע סי' ק"ז
ספ"א פ' א'
ג ב מיי ע"ש הלכה יט
תוש"ע ע"ש ספ"א יג'
ג ד ר מיי ע"ש תוש"ע ע'
ספ"א ד'
ה ה ר ז מיי ע"ש הלכה כ'
תוש"ע ע"ש ספ"א טו
וע"ש:

רבינו גרשום

שקלי להו נבנת. מיר בחמיה
ולית לבנים כלום והא
יש נכנסים הללו הרבה
יותר משיעור מונות לבנות
עד שיכירו: אלא אמר
רבא מוציאין מהן. מיד
שיעור מונות לבנות עד
שיכירו והשאר יהיו לבנים
למונות: יתומין שקדמו
ומכרו בנכסים מועטין מה
שמכרו מכרו. ואין גובין
מהן השתא מה שמכרו
בנכסים מועטין זכו בהן
לכן כן במועטין ונתברו:
שוב יתוב בעיני אלמנתו
שהיושין חייבין לזונה ואי
ליכא אלא סיפוק הבנות
וסיפוק אלמנה דאם לא
הוי מנסבא איכא מיעוט
בנשים דלית בהו עד שיכירו
וממעטא לנבייהו ואמרין
בנכסי מועטין הן. והבנים
יורשין על הפתחים: מי
אמרין כיון דאית לה
מונות ממעטא. וישאלו
על הפתחים. או דלמא
כיון דבידה לאינסובי אמת
דבעי. וכי מנסבא לית
לה מונות יורשין ה"ג
השתא חשבין לה כמאן
דמינסבא ולא ממעטא: בת
אשתו. שקבל עליו לזונה'
שיש כשנשא אמה והשתא
מת דבעל יורשין חייבין
במונותיה עד סוף ה' שנים
מהו שממעט בנכסים. דלא
חייב מרובין: מי אמרין.
א"ע"ג דאי מינסבא אית לה
ה' שנים מונות כמו שקיבל
ממעטא או דלמא כיון דאלו
מתה לית לה מונות השתא
נמי לא ממעטא: בעל חוב
של אביון מהו שימעט.
כשמשחבין החוב שיש לו
לקבל הוה נכסים מועטין. מי
אמר' א"ע"ג דאילו מת בעל
חוב אית ליה יורשין שגובין
במקומו ממעט. או דילמא
כ"ר: איכא דבעי להך גיטא.
שקדיים במאות תהלה:
בעל חוב מהו שימעט
בנכסים. מי אמרין כיון
אדילמא כיון דאילו מת
נמי אית לה יורשין נמי

יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטין. פי' צקונטרס שקדמו
ומכרו קודם שעמדו דבין לגבות לבנות נכסים מועטין א'
ומיהו לר"י נראה דלפי' כבר תפסו הבנות או הגבו להם צ"ד אס'
מכרו אחים מכור' וכן משמע ציצמות בפרק אלמנה (דף ק"ו): דקאמר
התם רבי ישמעאל צבדי ורבי אומר

מנשם הציו הבת מאלכלת והצן אינו
מאכל' מ"ש בן דאין מאכלי מפני
חלקו של עובר צת נמי לא תאכלי
מפני חלקו של עובר א"ר אסי הכא
בנכסים מועטין עסקינן ובגון דליכא
בן צדה דהאי צת דלמ"ג אי הייא
דמיצדא ציה בן הוא לא עדיף מהאי
דקאי ואי צת אלא אלא כללה
בתקנתא דרצנן כל כמה דלא נפקא
לאייר העולם לא תקינו ליה רצנן
ופריך צמאי אוקימתה בנכסים מועטין
והאמר רבי אסי א"ר יוחנן יתומים
שקדמו ומכרו בנכסים מועטין כו'
ומאי קושא ולוקמה כגון שתפסו כבר
הבנות או שהגבו להם צ"ד דאין יכולין
למכור אלא משמע דלעולם יכולין
למכור וקצת יש לנחות דנהי דיכולין
צ"ד לגבות חלק של צת עומדת חלק
של עובר שיש לחוש שמה היא צת
אין יכולין לגבות כיון שלא יצאת לאייר
העולם ואותו חלק יכולין האחין
למכור ומיהו אין נראה לדחות כו'
ועוד ראה דלמך צפ' יתומים שקדמו
דף ק"ז. אמר ר"י יתומים שקדמו
ומכרו מדור האלמנה לא עשו ולא
כלום ומ"ש מדריבי אסי א"ר יוחנן
יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטין
מה שמכרו מכרו התם לא תפסו

מחיים התם לא תפסה מחיים משמע כיון דלא תפסי מחיים א"ע"ג תפסי
לאחר המיתה כאלו היה מועיל כלום אלא מה שמכרו מכרו והיא דלמך צפ'
נערה (ע"ש דף ק"ז). רש"י אומר נכסים שיש להן אחריות מוציאין
לבנים מן הבנים ולבנות בנכסים כו' אבל לא לבנים מן הבנות
בנכסים מועטין מ"מ א"ע"ג דאין מוציאין אס' מכרו ומכרו והשתא
אחי שפיר דבכל ענין משמע דפשיטא דמועטין ונתברו זכו צה
יורשין אפילו כבר תפסו ובזו להם צ"ד דאי לאו הכי אכתי הוה ליה
למיצעי במועטין ונתברו וכבר תפסו או הגבו להם צ"ד מאי ואס' תאמר
כיון דבנכסים מועטין נמי מה שמכרו מכרו אפילו כבר תפסו מה חילוק
יש בין נכסים מרובין לבנכסים מועטין דבנכסים מרובין נמי נראה שצין
מתרין למכור ולהפקיע מונות ו"ל דיש חילוק דבנכסים מרובין יכולין
למכור לצורך גדול אבל בנכסים מועטין אין יכולין למכור כלל לכתחלה
ועוד דמרובין ונתמעטו וזוהו הבנים עס הבנות ובנכסים מועטין לא
יוזו כלל: **ב**ה שמכרו מכרו. וא"ת דהכא אמרין דבין מרובין
ונתמעטו ובין מועטין ונתברו זכו צה היורשים¹ וצפיקה מי שסיה שזו
(כמוצות דף ק"ז). וס' גבי כתובת צבין דכרין אמר פשיטא מרובין
ונתמעטו כבר זכו צהן יורשין פירוש יורשי כתובה הגדולה מועטין
ונתברו מאי ת"ש דהנהו צני לרזר מועטין ונתברו הוה אמו לקמה
דרב עמרם אמר להו זילו פייסינהו ואי לא כו' עד דלחו לקמה דר"י
אמר כשם שמרובין ונתמעטו כבר זכו צהם יורשין כן מועטין
ונתברו זכו צהן יורשין ופירש צקונטרס זכו צהן יורשין של כתובה
הקטנה ופליג ר"ג ארז עמרם דלמך זילו פייסינהו דמשמע צבני
קטנה אמר לפייס צני הגדולה דאי צבני הגדולה אומר לא הוה שייך
לשון פיוס כיון דמן הדין שקלי צני הקטנה צנחלה גמורה דאורייתא
ולא קשיא מדי דהכא יוד הבנים לעולם על הוליונה כדי להעמיד
נחלה דאורייתא² ועוד דהכא לא פקע כח הימורים מעולם

דקאמר מה שמכרו מכרו ולר"י נראה דהא דקאמר התם ר"י כו' מועטין
אלו כתובת אהם ואלו כתובת אהם מדלא קאמר כבר זכו צהן יורשין דא"כ
התם אוליגן לעולם צת תקנתא דרצנן שתקיים
כתובת צבין דכרין והכא אוליגן צת מעיקרא וי"ל דהתם לא מעיקרא כולי
האי נחלה דאורייתא דהרי מ"מ כולן יורשין א"ע"ג שאין נוטלין
צבנה אבל הכא מעיקרא לגמרי¹: **ב**י אמרין כיון דאירו מינסבא לית רה
א' ממעטא. מימה לר"י היאך טועה לומר כן והא צת
נמי אי מינסבא לית לה כדתנן² דתהון מתזון עד דתלקחן לגובין³ ומאי
קאמר נמי צע"ח מיחסר גובינא צת נמי מיחסר גובינא ואי
מתה נמי לית לה כמו צת אשתו ועוד אי צאלמנה שייך נכסים מועטין
מה שיעור יהיה דצאלמנה צבנות יש שיעור למ"ד עד שיכירו
אבל צאלמנה לא שייך צבנות מועטין⁴ ונראה דפרש דוהאי א"ר אין כאל
אלא אלמנה אלא הבנים צבניה שוין צבניה
וכן אס' אין כאל אלא אלמנה וצת דלא תקנו⁵ נכסים מועטין אלא
לבנות שהן יולאי ירכו והם צבנות ירושה בנכסים שאין צבניה⁶ ואע"ג

שקלי להו צנוט ללוהו. צתמיה. דכיון דקרית להו מועטין א"כ לא
יעלו צהן כלום הבנים דהא תנא צתמיה⁷ גבי נכסים מועטין הבנים
ישאלו על הפתחים: והשאר לבנים. והאי דקמיני ישאלו על הפתחים
היינו משהולילו אותו השאר צהולאת מונות מכאן ואילך הבנות
יוזו עד שיכירו והבנים ישאלו על

הפתחים: פשיטא מרובין ונתמעטו.
צשעת מימה היו מרובין ועכשו
הוקירו מונות או נתקללו הנכסים
ותסרו ואין צהן כדי מוזן אלו ואלו
עד שיכירו: כבר זכו צהן יורשין.
צשעת מימה אציהן וקרינא צהו
נכסים מרובים ויחפו הבנות חלקן
המגיעם כפי שומא של שעת מימה
אציהן והבנים יירשו חלקם שהיה
מגיעם צאותה שעה וכל מה שחסרו
הנכסים חסרו לבנות ולבנים כלל אחד
כפי חלקו הראוי לו: ונצרכו. שהחלו
מונות: מהו. מי מטי רוחא לבנים
ויטלו מותר נכסים העודף מכדי
מונות צנות עד שיכירו: יתומים
שקדמו. קודם שהעמידו צנות דבין
ומכרו אפילו בנכסים מועטין מה
שמכרו מכרו דאין מוציאין למוזן
האשה והבנות מנכסים משועבדים
וכ"ש בנכסים מרובין כדלמך ככתובות
האחים שעבדו מוציאין לפרנסה ואין
מוציאין למונות. ש"מ כיון שאס' מכרו
מכירתן מכירה יש להן תפיסת יד
בנכסים ואס' נתברו יש להן חלק צהן
זכותם צהן עומדת: אלמנתו מהו
שממעט בנכסים. מי שמת והניח צנים
וצנות והניח נמי אלמנתו וצריכה נמי
מונות כל ימי מייגר ארמולתה ואין

כאל נכסים אלא כדי מוזן הבנים והצנות עד שיכירו מי אמרין
כיון דאית לה מוזן ממעטא ולא מיקרו נכסים מרובין ומפרישין
מהבכסים מוזן האשה והצנות עד שיכירו והמותר לבנים דהא
מועטין ניהו ולאחר שיוצאו המותר ישאלו על הפתחים או דלמא
כיון דאילו מינסבא לבעל לית לה מוזני לא ממעטא וכמאל דליתא
דמיא ומוציאין מן הנכסים לבנות כדי מוזני עד שיכירו וכל השאר
יירשו הבנים דבין נכסים מרובין דהא אלמנה לא ממעטא להו
וקרינן צהו הבנים יירשו והצנות יוזו ומחלק הצנות לא מוזן האלמנה
עמהם. והיינו דארכא ואין ממעטא ללא ממעטא דאי ממעטא הבנים
ישאלו והאלמנה מוזן ואין לה ממעטא אלא יחד האלמנה והבנים
אבל הצנות אין להן להפקיע צמונותיהם כלל צין ממעטא צין לא
ממעטא דהא צין בנכסים מרובין צין בנכסים מועטין תגן הצנות
יוזו אי נמי היכא דלא ממעטא מיקרו נכסים מרובין ואף על פי
שנתעבדה היום או למחר מלינשא הרי הוא כמרובין ונתמעטו
למרינן כבר זכו צהן יורשין ויוזו שלשתן יחד צנים וצנות ואלמנה.
כן נראה שיטה זו צעיי: צה אשה. מי שקיבל עליו צשעת נשואין
לזון צת אשתו מאיש אחר חמש שנים ומת ומוטל על היורשין לזונה:
כיון דאף על גב דמינסבא אים לה מוזני. עד חמש שנים מן
היורשין ששרי חוב הוא שנתחייב לה אציהן ממעטא ויוזו היא
הצנות והבנים ישאלו: לא ממעטא. ומיקרו מרובין צשעת מימה
ונתמעטו אחרי כן וכבר זכו יורשין והצנות יוזו עד צגר ואתה
הצת מוזן עמהן: צעל חוב מהו שימעט. אס' אין נכסים אלא כדי
החוב ומוזן הצנות מי אמרין דממעט וצבנות יוזו והבנים ישאלו על
הפתחים או לא ממעט ויוזו צנים וצנות עד שעת טריפת צעל חוב
וכשטרופך אס' יש מותר יוזו צנות עד צגר ואס' לאו יפסידו:
צת

דקאמר מה שמכרו מכרו ולר"י נראה דהא דקאמר התם ר"י כו' מועטין
אלו כתובת אהם ואלו כתובת אהם מדלא קאמר כבר זכו צהן יורשין דא"כ
התם אוליגן לעולם צת תקנתא דרצנן שתקיים
כתובת צבין דכרין והכא אוליגן צת מעיקרא וי"ל דהתם לא מעיקרא כולי
האי נחלה דאורייתא דהרי מ"מ כולן יורשין א"ע"ג שאין נוטלין
צבנה אבל הכא מעיקרא לגמרי¹: **ב**י אמרין כיון דאירו מינסבא לית רה
א' ממעטא. מימה לר"י היאך טועה לומר כן והא צת
נמי אי מינסבא לית לה כדתנן² דתהון מתזון עד דתלקחן לגובין³ ומאי
קאמר נמי צע"ח מיחסר גובינא צת נמי מיחסר גובינא ואי
מתה נמי לית לה כמו צת אשתו ועוד אי צאלמנה שייך נכסים מועטין
מה שיעור יהיה דצאלמנה צבנות יש שיעור למ"ד עד שיכירו
אבל צאלמנה לא שייך צבנות מועטין⁴ ונראה דפרש דוהאי א"ר אין כאל
אלא אלמנה אלא הבנים צבניה שוין צבניה
וכן אס' אין כאל אלא אלמנה וצת דלא תקנו⁵ נכסים מועטין אלא
לבנות שהן יולאי ירכו והם צבנות ירושה בנכסים שאין צבניה⁶ ואע"ג

(א) כתובות לא, ג (ב) סוטה כא:
כתובות ק"ג. יבמות ס"ז:
(ג) כתובות כ"ג.

הגהות הב"ח
(א) תוס' ד"ה מ' אמרי וכו'
דלא מקטו דין נכסים:

מוסף רש"י
יתומין שקדמו ומכרו
בנכסים מועטין. שהבנות
זכות צהן כמתן צבנות זיוו
ובנים ישאלו על הפתחים.
וקדמו יקדם ישאלו צ"ד
ומכרו (כתובות ק"ג) קודם
שלא הבנות צ"ד והעמידים
צ"ד לבנכס צתוק צנות
(סוטה כא.).

מוסף תוספות
א. דאילו לאחר כמאן כבר
זכו בהן הבנות ובנכסים
דיריהו ניהו. וכן משמע
מלשון שקדמו ומכרו.
ב. דלא אלא
בגון דתקנתיהו לאפקעי
מייניהו רשות היורשין
לגמרי. כע"פ [דף ק"ז] ב"ד
מגבין לבנות להקנות להן.
אלא להרשותן בכמיה
למונות. נבל האידיא
דתקין דמוזן האשה והבנות
בין ממקדעי אס'
ממטלילי אהתפסה האשה
מהטלילין למונותיה ואס'
מה שתפסה תפסה. ואס'
קדמו יתומים ומכרום אין
ממכין ממכר. ריעי זינה.
ועיין רש"י שאלק.
ג. כלומר. שאינו מאכל
תרומה לעבדים אם הניח
האב את אשתו מעוברת
משום חלקו של עובר.
ד. עיין רש"י.
ה. ולא אמרין מועטין
ונתברו כבר זכו צהן
הבנות. פוס' כמות זכר ב"ד
ו. דבכל דוחא אוליגן
טפי בהו נחלה דאורייתא.
ז. [דף ק"א] ירשה הבנים
כלל. שם. ו. ומאי שנה
בנות צבין דמעטא חרא
אחברתא א"ע"ג דאי מתה
או מינסבא לית ליה. רש"י
שם הרש"י. ט. שהרי כל
ימיה יוזנה. כל זמן שלא
נשוא ולא תחבה כחובתה.
יעני זינה. י. [דף ק"א]
מיהא הא איתנהו יורשות
הן. ואלמה מלתייהו. דלא
בנות אחריהו ניהו. רש"י
שם.